

100 kilometer *over's* werelds langste spoorwegtunnel

GOTTHARD TUNNEL TRAIL

De vorig jaar officieel in gebruik genomen 'GTT' is een bewegwijzerde vijfdaagse bergwandelpad die twee werelden met elkaar verbindt. Terwijl diep in de berg Zwitserse treinen in luttele minuten door de nieuwe Gotthard Basistunnel denderen, loop jij vanuit het kanton Uri dagenlang in alle rust door Graubünden naar het zonnige Ticino aan de zuidkant van het Gotthardmassief.

TEKST & FOTO'S TJEERD VISSER

Een wereldverbinding: Schiphol-Zürich, klein stukje lopen naar de trein, tweemaal snel overstappen en uitstappen in Erstfeld. Ik ben er sneller dan op Vlieland en Marja staat er al. Met een rood koektrommelachtig kabelbaantje zweven we direct omhoog, weg van de Gotthard-snelweg in het dal. Het doet mij denken aan het speelgoedkabelbaantje dat

← Op weg naar de Passo Predèlp: recht boven de Gotthard Basistunnel.

↑ De lange hangbrug van Mutschnengia.

↓ Uitzicht vanaf de Passo Predèlp. De bergpas ligt pal boven het tracé van de Gotthardtunnel.
Foto: Gotthard Connects

ik ooit als klein jochie had gekregen van familie die in Zwitserland op vakantie was geweest: je kon hem zelf naar de bovenkant van de tafel takelen. Nostalgie is een van de mooiste vormen van gemoedsrust. Onze eerste stappen op de Gotthard Tunnel Trail zetten we hier in Uri, één van de drie oerkantons van het land. Zwitsersers krijg je het niet. We wandelen op en af en komen

Hoe slechter het pad eruit ziet, hoe groter de kans dat je goed zit

op twee vissers na niemand tegen. Blijkbaar liggen er hoger in het massief wat meertjes. We passeren gehuchtaanduidingen als Schwandiberg, Strängmatt en Geissnossen. Soms wat steenslag, soms uitbundige plantengroei, amper belopen. Op de Waldiberg, net als ik mij af begin te vragen wanneer die vierhonderd meter lange afdaling gaat beginnen, hangt daar voor ons een minikabelbaan klaar. In deze zelf te bedienen bak zeilen we in één klap naar beneden, recht op ons pension in Bristen af. Waar we in zwaarig *Schwiizerdütsch* worden verwelkomd.

Wienerli en Wächte

In straf tempo stiefelen we al vroeg via Hinter Etlzliboden naar de fraaie Etlzlihütte op 2052 meter. Nat van de mist komen we daar aan. Binnen laten we ons de warme bak soep met *Wienerli* goed smaken. Berggids René gaat ons vanaf hier begeleiden naar de vierhonderd meter hoger gelegen Mittelplatten. René kiest voor de winterroute want het gewone wandelpad ligt ook eind juni nog bedolven onder het wit. Eenmaal boven wachten ons de gehoopte vergezichten, maar ook zwaar overhangende sneeuwranden. *Wächte* op z'n Duits. Iets om zéér alert op te zijn aan het begin van de afdaling. Kijken, prikken en uiteindelijk op de juiste plek dwars door zo'n sneeuwrand

omlaag en vervolgens uitlopen over de sneeuwvelden. Wanneer het spannendste achter de rug is, groet René ons wat formeel, om de benen te nemen en voor ons uit in het bos te verdwijnen.

Het Val Mila waarin Marja en ik ons nu bevinden blijkt vergeven van de koeien die zo hun eigen idee hebben van wat je met een wandelpad kunt doen: *unglaublich dreckig!* De duizend meter dalen naar Sedrun is pittig voor de knieën. Een lift van een quadbestuurder, al betreft het slechts de laatste honderd meter hoogteverschil, is daarom een groot geschenk. Aan het eind van de namiddag stommelen we na tien uur wandelen ons hotel in Sedrun binnen. Leve de uitvinder van de douche!

Hangbrug van Mutschnengia

's Ochtends een relaxte start over een *Waldweg*, tevens MTB-route 1. Genieten van de schaduw van het bos zo lang het nog kan, want de hemel is strakblauw. In de diepte ontwaar ik het fameuze klooster van Disentis. Vrij onverwacht moeten we via een slecht pad steil naar beneden, naar Mutschnengia. Twijfel over het juiste pad is hier gerechtvaardigd: hoe slechter het eruit ziet, des te groter de kans dat je goed zit. Mutschnengia mag je echter niet missen. Te midden van dit groepje authentieke houten huisjes staat een Zwitser op leeftijd hout te splijten. Ter aanvulling van de toch al imposante hoeveelheid brandhout die hier zorgvuldig ligt opgestapeld tegen bijna alle wanden van de huizen. En om de hoek ligt de hangbrug, als een foto. En helemaal

← Op de Passo del Sole ligt nog flink sneeuw.

↑ Mutschnengia. De indrukwekkende hoeveelheid brandhout moet blijkbaar aangevuld.

↖ Zelfbedieningskabelbaantje Waldiberg-Bristen. Foto: Michael Meijer

voor ons alleen. Hangbruggen zijn namelijk het leukst wanneer je ze voor jezelf hebt. Loop je er met anderen overheen, dan weerhoudt dat je ervan te schommelen. Maar alleen...

Hottub & wijn

We wandelen inmiddels door het Val Medel. Alweer relaxed, door nog niet gemaaide bloemenvelden en langs een frisse bergbeek. Vanuit het gehucht Acla brengt de postbus van 13:46 uur ons naar het Hospiz op de Lucmanierpas. Gelijk inchecken zodat we 's middags zonder bagage het dal van de Brenno in kunnen wandelen. Een wijds dal met korte dennenbomen, een beetje zoals modelbouwers boompjes plaatsen in hun kunstlandschap. Een volstrekt andere sfeer dan gisteren (alpien) en eergisteren (woud). We hebben

Ticino bereikt. Hier wordt Italiaans gesproken, terwijl dat vanochtend nog Reto-Romaans was en gisterochtend Duits. Eenmaal in Acquacalda begrijp ik waarom Marja hier naartoe wilde: in het bos staan *hottubs* geplaatst. Tikje mondain wellicht, maar wat is daar met een glas witte wijn erbij fout aan? Een late postbus brengt ons terug naar het Hospiz boven op de pas.

Rico Piazzalonga

De Passo dell'Uomo blijkt een eitje: van 1900 naar ruim 2200 meter hoogte in minder dan een uurtje over een breed karren spoor. Het doet een beetje denken aan de oude militaire wegen zoals je die in Noord-Italië en Slovenië in de bergen tegenkomt. Daarna door naar de Passo del Sole waar nog een flink sneeuwveld blijkt te liggen. We zijn ditmaal zonder gids, hetgeen Marja wat onzeker maakt,

maar we komen eroverheen. Direct na de pas komt een eenzame bergwandelaar in korte broek ons tegemoet. Rico Piazzalonga blijkt ingenieur van beroep, is geboren in Sedrun, woont nu in het zonnige Lugano en heeft de afgelopen vijftien jaar aan de Gotthard Basistunnel gewerkt. Terwijl wij met hem staan te praten realiseer ik mij dat die tunnel, mede dus zijn werk, hier toevallig min of meer loodrecht onder ons door de berg loopt. Rico is niet bepaald een bergwandelaar maar hij wil het project waar hij zo lang aan heeft gewerkt afsluiten met een wandeling *over* in plaats van *door* de tunnel. Want dat stuk kent hij al.

Omkeren

Het dal waarin we ons vanaf de Passo del Sole stapvoets begeven ontvouwt zich traag maar indrukwekkend. Beneden meandert een riviertje en rechts, aan de overkant, moet ergens de laatste hindernis van vandaag liggen, de Passo Predèlp. Maar het zit niet mee: steeds grotere verijsde sneeuwvelden bedekken het pad, waarbij de afgrond links van ons fors steiler wordt. Zonder gids en zonder pickel blijkt het lastig om treetjes in de sneeuw uit te schoppen. Bovendien is de pas nog altijd niet in zicht. Doorgaan is onverstandig: Rico is al een tijdje uit zicht en we zijn helemaal alleen.

← De kapel van Calonico.

↙ Eindpunt van de Gotthard Tunnel Trail bij Pollegio.

een rieten bezem en een moderne auto. Dit is leven in een Zwitsers bergdorp met Italiaanse inslag anno 2017.

Berenkuil

Vandaag gaat het laatste stukje van de Gotthard Tunnel Trail volledig over de Strada Alta. We struinen door vers gemaaide weilanden, donkere beuken- en kastanjebossen en door vrijwel uitgestorven dorpen. Ergens speelt zowaar een kind, ergens anders wordt met een kettingzaag een boom geveld. Hoogtepunt is een waterval tussen Cavagnago en Sobrio. Hij is niet groot of hoog, maar sereen en in harmonie met de omgeving. Minder sereen moet ooit de berenkuil zijn geweest die het pad verderop kruist. Een héél diep gat: arm bruintje.

Opvallend lang blijft de Strada Alta aan de 1100 meter hoogte tippen maar uiteindelijk gaan we dan toch onverbidde-lijk laag. En omlaag en omlaag. Totdat m'n horloge 325 meter hoogte aangeeft en we in Pollegio staan. Net zo hoog als onze Vaalserberg. Alweer een waterval en een bankje markeren hier het eind van de GTT, of zo je wilt het begin. Honderd kilometer te voet over 's werelds langste spoorwegtunnel: de treinen zoeven nu heen en weer, het infocentrum over dit megaproject blijkt hier inmiddels opgedoekt maar Bistro 57 is er nog wel. Pech dat het net gesloten is. ■

Omkeren dus. Die beslissing voelt goed. Vrolijk waden we beneden door het riviertje en via een fijne route die we anders nooit gemaakt zouden hebben, dwars door een larixbos, bereiken we Acquacalda. Precies, van die hottubs. Het kost Marja weinig moeite om een lift voor ons te regelen naar Olivone, vanwaar we via Biasca met de postbus Faido in het Ticinodal bereiken. Marja gooit nog een keer haar duim in de lucht en zo bereiken we, helemaal om het bergmassief heen, alsnog het gehucht Predèlp. Daar ligt immers net onder die vermaarde Passo Predèlp, onze *agriturismo*.

Konijn met limoncello

Via Cari en het sympathieke dorpje Campello dalen we 's ochtends over een soort trap direct vijfhonderd hoogtemeters af tot dat we de '2' ofwel de Strada Alta bereiken.

De complete Strada Alta is 45 kilometer lang en loopt van Airolo tot aan Biasca. Wij pakken hem net boven Faido op. De wandelweg is hier groen, soms breed, makkelijk te belopen en biedt regelmatig fraaie vergezichten op het dal en de bergen aan de overkant van de drukke vallei. Het aller-mooist zijn de dorpjes: Figgione, Muriengo, Tengia (lunchstop!) en natuurlijk Calonico met z'n prachtig gelegen kerk. Onderweg passeren we ook regelmatig watervallen en schaduwrijke stukken bos, heel anders dan het alpiene décor van de afgelopen dagen. Wanneer we al vroeg Anzonico bereiken besluiten we hier te overnachten. De Osteria Anzonico biedt leuke, knusse kamers en de hele avond ligt hun terras perfect in de zon. Heerlijk gegeten: salade, als hoofdgerecht konijn en ter afsluiting een limoncello. Terwijl ik van m'n glas nip kleurt de zakkende zon de bergen blauwgrijs. Dwaal gerust in het avondzonlicht even door de straatjes van Anzonico en neem de manier van leven hier in je op. Viermaal per dag stopt hier een klein postbusje (de echte postbus past niet op het bergweggetje), de huizen zijn oud maar tot in de puntjes onderhouden en voor iedere deur prijkt

BERGWIJZER

De **Gotthard Tunnel Trail (GTT)** is een 100 kilometer lange bewegwijzerde vijfdaagse bergwandeldocht in het Gotthardmassief door centraal Zwitserland. Vanuit het kanton Uri gaat het via Graubünden naar Ticino. Door een deels ruige, bij tijd en wijlen weinig belopen bergwereld de zon tegemoet. Zuid-noord lopen kan ook.

BESTE PERIODE

Juli t/m september. Zowel het oversteken van de Chrüzlipas (2347 m) als de Passo Predèlp (2448 m) kan vroeger in het seizoen problemen opleveren in verband met (steile) sneeuwvelden.

SLAPEN

- Gasthaus Alpenblick (www.gasthaus-alpenblick.ch) in Bristen.
- O.a. Hotel Soliva (www.hotelsoliva.ch) in Sedrun.
- Lukmanierpass Hospiz (www.lukmanierpass.ch)
- Agriturismo alla Meta (www.allameta.ch) in Predèlp.
- Osteria Anzonico (www.osteriaanzonico.ch) in Anzonico.

GELOPEN TOCHT

• Dag 1

Seilbahn Erstfeld (465 m)/Schwandi (1112 m) – Kilcherberg (1159 m) – Seilbahn Waldiberg (1178 m) – Bristen (770 m).

Duur en hoogteverschil: 5 uur (mits 2x gebruik van kabelbaan), licht stijgen en dalen, T2.

Pad soms lastig te vinden (overwoekerd) maar niet steil. Seilbahn Erstfeld/Schwandi ([\[bahn.ch\]\(http://bahn.ch\)\): in weekend of op afspraak. Seilbahn Waldiberg–Bristen \(\[www.seilbahnen-uri.ch\]\(http://www.seilbahnen-uri.ch\)\).](http://www.schwandi-</p>
</div>
<div data-bbox=)

• Dag 2

Bristen (770 m) – Hinter Etlziboden (1330 m) – Etlzhütte SAC (2052) – Chrüzlipas (2347 m) of alternatief Mittelplatten (2487 m) – Sedrun (1404 m).

Duur en hoogteverschil: ruim 7 uur, ↑ 1807 m, ↓ 1180 m, T2.

Informeer bij Etlzhütte (www.etlzhuette.ch) welke route naar Sedrun wordt aangeraden in verband met sneeuw. Indien nodig gebruik maken van een bergwandeldgids vanuit Etlzhütte.

• Dag 3

Sedrun (1404 m) – Stagijs (1633 m) – Mutschnengia (1405 m) – Acla (1474 m) – Lucmanierpas (1917 m).

Duur en hoogteverschil: ruim 7 uur, ong. ↑ 800 m, ↓ 300 m, T2.

Tip: Bij Acla kan de postbus naar de Lucmanierpas genomen worden. Een middagwandeling naar Acquacalda (1756 m, postbus terug) is dan mogelijk.

• Dag 4

Lucmanierpas (1917) – Passo dell'Uomo (2218 m) – Passo del Sole (2376 m) – Passo Predèlp (2448 m) – Predèlp (1671 m).

Duur en hoogteverschil: 5½ uur, ↑ 872 m, ↓ 1168 m, T2/T3.

De Passo Predèlp is steil en mogelijk niet te doen bij sneeuwvelden.

Alternatief 1: na de Passo dell'Uomo direct door via de Cadagno-hut (korte dag, daar overnachten, volgende dag via het dorp Catto de Strada Alta oppikken).

Alternatief 2: vanaf Passo Sole doorlopen naar Acquacalda en vervolgens met postbussen 'omrijden' via Olivone – Biasca – Faido – Cari.

• Dag 5

Predèlp (1671 m) – Cari (1622 m) – Campello (1360 m) – Anzonico (984 m) – Sobrio (1128 m) – Pollegio (301 m).

Duur en hoogteverschil: 7 uur, ↑ 872 m, ↓ 1168 m, T2. Grotendeels over de goed beloopbare Strada Alta. Onderweg in Cari, Campello, Anzonico, Cavagnago en Sobrio zijn overnachtingsmogelijkheden.

KAARTEN

- Landeskarte der Schweiz, Blatt 1192 Schächental, 1:25.000
- Landeskarte der Schweiz, Blatt 256T Disentis/Mustér, 1:50.000
- Landeskarte der Schweiz, Blatt 266T Valle Leventina, 1:50.000

LEESTIP

Gotthard Tunnel Trail, ISBN 9783033055872. Drie-talig gidsje met alle noodzakelijke route-info. Te bestellen via www.gotthard-tunnel-trail.ch.

WEBSITES

- www.gotthard-tunnel-trail.ch
- www.myswitzerland.com

